

Präster med flitig penna

Svensk Kyrkotidning, nummer 6, 2022

Brodd, S-E och Weman, G. : *Prästgårdsteologi*. Församlingspräster under 1900-talets senare hälft utmanar 2020-talets kyrka, Artos 2022, 235 sidor

Prästkollegiet i Täby församling diskuterar vår samtid. Någon av oss nämner murens fall, die Wende, 1989. En av de yngre prästerna säger: Ursäkta, men jag föddes 1989. Nu pratar vi väl historia och inte samtid?

Det är märkligt hur fort tiden går. Själv prästvigd för 35 år sedan får jag en aning svindel av tanken på att jag själv snarast tillhör historien och inte samtiden.

Jag tänker på det där när jag läser Sven-Erik Brodds och Gunnar Wemans bok

”Prästgårdsteologi”. Professor Brodd och tidigare ärkebiskopen Weman presenterar ett urval av präster som verkade under 1900-talet och som på ett eller annat sätt publicerade sig. En del skrev mycket, andra lite. En del gav ut avhandlingar och böcker. Andra skrev mest i sina församlingsblad. Spännvidden är stor. En del av prästerna som porträtteras påverkade den kyrkliga debatten och beslut som fattades av kyrkomöten och på andra håll. Andra påverkade mer människors tolkning av den kristna tron eller formulerade sig kring den lokala församlingens uppdrag.

En del av de präster som det skrivs om i boken har jag träffat, andra har jag läst och åter andra hade jag knappt hört talas om. Urvalet är subjektivt och ett kriterium är att prästen i fråga inte längre är i livet. Därför återfinns blott två kvinnor bland de presenterade prästerna. Däremot finns en stor spännvidd vad gäller kyrkliga identiteter eller riktningar. En del har varit folkkyrkoanhängare i olika nyanser, andra har tillhört den högkyrkliga rörelsen, också i olika nyanser, åter andra var församlingspräster med starkt engagemang. En sådan är Barbro Westlund, kyrkoherde i Krokek, vars internationella orientering var stark men som framför allt hade församlingsbladet som sitt forum. En prästgärning som hennes behöver verkligen lyftas fram bland alla teologie doktorer och författare till i många fall välkända böcker.

Det finns också en stor spännvidd vad gäller de presenterade prästernas ämnesval. Axel Rappe skrev en banbrytande prästmötesavhandling i Strängnäs om kyrkorummet, som kom att

påverka kyrkobyggandet under en tid då hur många nya kyrkor som helst byggdes. Carl Strandberg från samma stift skrev ur ett kyrkorättsligt perspektiv. Tage Bentzer och Erik Beijer gjorde stora insatser för undervisningen i församlingarna. Per-Olof Sjögren skrev om församlingsväxt med Gullhedskyrkan i Göteborg som utgångspunkt. Lars Lindhagen, Anders Frostenson, Karl-Gunnar Ellverson och Rune Klingert skrev om gudstjänsten. Gunnar Rosendal skrev om allt möjligt och Carl Greek skrev deckare.

Sammantaget ger alltså boken en bred framställning av förändringar inom många områden som Svenska kyrkan genomförde under 1900-talet. Några av de beskrivna prästerna tycks ha haft en mycket stor arbetskapacitet. Blott en prästfru nämns vid namn, nämligen deckarförfattaren Greeks hustru, en av de många kvinnor som möjliggjorde sina mäns insatser. Boken minner sannerligen om en förgången tid.

Ändå var det inte tillräckligt, allt arbete och alla böcker, skrifter och artiklar till trots. Svenska kyrkan tappade mark. På 2020-talet konstaterar Brodd och Weman i sin avslutande reflektion ”att dopet inte hade någon verklig växtmiljö”. Antalet som firar gudstjänst minskar, liksom de kyrkliga handlingarna. För att inte tala om konfirmand- och ungdomsarbetet. De skriver att vi varit aningslösa inför värderingsförskjutningar i det svenska samhället och att vi ägnat alltför mycket energi åt strukturfrågor. Jag håller med, utom på en punkt. Det gäller de stora enheterna. Ska vi kunna vara goda arbetsgivare åt våra medarbetare och ta ansvar för fastigheter och ekonomi måste vi ha stora pastorat. Men, och det är ett avgörande men, i de stora enheterna måste vi samlas kring varje kyrkas altare. Det lokala är i så stor uträckning kyrkans egentliga plats att de inte bör överges som nu uppenbarligen är fallet på en del håll.

I bokens avslutande del skriver Brodd och Weman om beslut som fattades i samband med relationsändringen till staten. Gunnar Weman var som ärkebiskop själv med. Det är modigt att han beskriver vad som hände så ärligt och uppriktigt. Liksom Anders Wejryd gjort i sin avhandling om Lutherhjälpen. Mycket blev helt enkelt fel. Vilka krafter som egentligen var i rörelse och påverkade skeendet är inte helt lätt att klarlägga. Partipolitiseringsen var först en orsak. Men det blev som det blev av en mängd olika skäl. Bristen på ledarskap tycks mig vara en starkt bidragande orsak. Men det där är lite knepigt. Visserligen maldes många frågor sönder i ett statligt utredningsmaskineri och i kyrkomötet. Weman och andra borde visat tydligare ledarskap. Men spretigheten bland de presenterade prästerna minner också om en kyrka som var katolsk i den meningen att den rymde många riktningar, grupperingar och

starka röster. Att fortsätta värna kyrkans katolicitet tror jag är en väg ur nuvarande nedgång. Att många röster får höras, att många teologier lever sida vid sida, att vi gläds åt våra olikheter och slutar bekämpa varandra till förmån för något slags rättning mittåt. Allt till alla blir oftast inget till någon. Teologiskt olika riktningar, grupperingar och starka röster bildar däremot en färggrann mosaik.

MICHAEL ÖJERMO

Kyrkoherde i Täby